

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน ๒) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน และ ๓) เพื่อประยุกต์ใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้กำหนดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) อันประกอบไปด้วย ๑) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ๒) การสัมภาษณ์เจาะลึก(In-depth interview) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัย(Methodology) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ๑๕ คน ตลอดจนเหตุผลผลการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัย ผลการวิจัยสามารถนำมาสรุปอภิปรายผล และ มีข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน

๕.๑.๑ ผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย

ผลกระทบจากการกำจัดขยะมูลฝอย เมื่อสิบปีที่แล้วในชุมชนนี้ยังเป็นชุมชนขนาดกลาง ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทั้งที่เป็นขยะที่สามารถกำจัดได้เองและเป็นขยะที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนยังมีอยู่น้อยมากการจัดการขยะจึงไม่มีปัญหามากนัก ชาวบ้านในครัวเรือนสามารถกำจัดได้เองในครัวเรือนและที่เหลือก็นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือนำมาขาย มากกว่าจะนำออกมาทิ้งนอกบ้านหรือให้ทางเทศบาลช่วยเก็บขน แต่ในปัจจุบันสิบปีให้หลัง มีทั้งหอพัก ร้านค้า ร้านอาหาร บ้านเรือน เกิดขึ้นจำนวนมาก มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนจำนวนมากขึ้น ทั้งนักเรียน นักศึกษา และผู้มาหางานจากนอกพื้นที่ ปัจจัยเหล่านี้ได้สร้างปัญหาขยะให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ประชากรแฝงเหล่านี้ไม่ได้คำนึงถึงการเก็บขยะจากผู้เข้าพักอาศัย จากร้านอาหาร จากนักเรียน นักศึกษาหรือประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานอยู่ โดยปล่อยปละละเลยทิ้งขยะเรี่ยราดตามอาคาร บ้านเรือน ถนนหนทาง ที่รกร้างว่างเปล่า หรือแม้แต่สถานที่ราชการ และวัดวาอาราม จนเกิดปัญหาการส่งกลิ่นเหม็นรบกวนทั้งหน้าบ้านและบ้านข้างเคียง ทำให้มองดูแล้วเป็นที่ไม่สะอาดทุสะอาดตา

พนักงานจัดเก็บขยะของทางเทศบาลก็มาจัดเก็บตอนเช้าทุกวัน แต่ก็ยังมีการทิ้งอยู่เป็นประจำแต่ถ้าขาดหรือไม่มาเก็บขยะ ๒-๓ วัน ขยะเหล่านั้นก็จะเกิดกลิ่นเหม็นและมีสุนัขมาคุ้ยขยะเรี่ยราดไปทั่ว ทำให้เกิดปัญหาขยะและเป็นที่รบกวนวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนผู้อาศัยรวมถึงผู้ที่ผ่านไปมาในชุมชนและนักท่องเที่ยวด้วยในสมัยก่อนการทิ้งขยะแบบรวมโดยทางเทศบาลเมืองลำพูนได้ใช้ยางรถยนต์นำมาเป็นถังขยะนำมาไว้หน้าบ้าน ชุมชน หน้าวัด สถานที่ที่มีผู้คนหนาแน่น ใครผ่านไปมาก็ให้นำขยะมาทิ้งโดยไม่มีการคัดแยก พอขยะเต็มถัง ๒ - ๓ วัน พนักงานที่มาจัดเก็บขยะก็ยกไม่ไหวแล้วก็ทิ้งไว้ส่งกลิ่นเหม็นเน่าไปทั่วชุมชน เกิดมลพิษ มีหนู แมลงวันมาตอม สุนัขมาคุ้ยขยะจนล้นออกมาจากถังเรี่ยราดไปทั่ว มีผลกระทบตามมาอีกมากมายจนประชาชนได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกันแก้ไข

การทิ้งขยะลงในที่รกร้างว่างเปล่า แหล่งน้ำขัง ทำให้เป็นแหล่งของการสะสมเชื้อโรคแมลงมีพิษต่างๆ เช่น ตะขาบ แมลงสาบ หนู งู สุนัขมาคุ้ยขยะ ส่งกลิ่นเน่าเหม็น มีการนำมาทิ้งอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ทางเทศบาลไม่มาดูแลสนใจเก็บกวาด ไม่มีใครมาตรวจสอบหรือทำป้ายห้ามทิ้ง ทำให้มีการทิ้งกันอย่างต่อเนื่อง การจัดเก็บขยะที่ไม่เป็นประจำทุกวันทำให้ขยะตกค้างเน่าเหม็น การวางขยะของแต่ละครัวเรือนไม่เป็นระเบียบ ไม่น่าดูต่อผู้คนในชุมชนและบุคคลทั่วไป การวางถังขยะไว้ที่ริมถนนในระยะต่ำทำให้สุนัขคุ้ยขยะฟุ้งกระจายและเกาะบนถนนไม่สะดวกในการสัญจรและอุบัติเหตุต่อผู้พบเห็น และมีชุมชนอื่นหรือบุคคลอื่นที่อยู่ภายนอกชุมชนออกมาตลาดตอนเช้าแล้วนำขยะมาใส่ถุงมาวางไว้ตามมุมต่างๆ ของถนนหรือปากซอยทำให้ขยะเพิ่มปริมาณ บางครั้งเจ้าหน้าที่ทางเทศบาลก็ไม่เก็บขนเอาไป

ขยะมูลฝอยในชุมชนมีจำนวนมาก การเก็บขนขยะของทางเทศบาลที่ออกมาเก็บจากชาวบ้านทุกหลังคาเรือน บางครัวเรือนก็คัดแยกขยะ บางครัวเรือน ก็ไม่ได้คัดแยกขยะ มีปัญหาเรื่อง การคัดแยกขยะเป็นอย่างมาก พนักงานเก็บขยะต้องคัดแยกขยะตอนที่เก็บใส่รถ แยกไปพร้อมกับการเก็บซึ่งทำให้เสียเวลามาก การเก็บขยะล่าช้าทำให้มีปัญหาเรื่อง เวลาเก็บขยะแต่ละจุดอาจไม่ตรงเวลา และในชุมชนมีบุคคลภายนอกของเทศบาลที่ผ่านไปมาตอนเช้ามีด ได้นำขยะมาทิ้งไว้ตามหน้าบ้าน ถนน หรือตามมุมต่างๆ ที่เห็นว่ามีกองขยะกองไว้อยู่แล้ว ซึ่งทำเป็นประจำเมื่อมีขยะจำนวนมากก็มักจะมีคนมารื้อค้นขยะ เพื่อหาของเก่าเพื่อนำไปขายต่อและไม่ได้เก็บไว้อย่างเดิม กวารถเก็บขยะจากเทศบาลเมืองลำพูนจะมาเก็บก็สายซึ่งทำให้ขยะกระจุกกระจาย ดูไม่เรียบร้อย ไม่สวยงามของผู้ที่ผ่านไปมา ผลกระทบจากขยะที่เด็กนักเรียน ประชาชนทั่วไปทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้ทิ้งขยะลงข้างทางหรือทิ้งลงในท่อระบายน้ำ เวลาฝนตกมาเกิดท่อระบายน้ำอุดตันน้ำไหลลงท่อระบายน้ำไม่ทันเกิดน้ำขังจำนวนมาก และเมื่อมีน้ำขังเป็นเวลานานตามที่ต่างๆ จะส่งกลิ่นเน่าเหม็น เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค สัตว์มีพิษต่างๆ การแพร่ระบาดของลูกน้ำยุงลาย เกิดโรคไข้เลือดออกตามมา ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจำนวนมาก จากความมั่งง่ายของคนจำนวนน้อย ในชุมชนได้มีครัวเรือนที่มั่งง่ายได้นำขยะมูลฝอย เศษไม้ กิ่งไม้ มาทิ้ง ตามที่ว่างเปล่าข้างทาง ตามมุมต่างๆ ที่มีการทิ้งกองไว้แล้วจำนวนมาก เทศบาลก็ไม่ยอมมาเก็บ แต่พอมาเก็บก็มีการนำมาทิ้งอีก ทำให้เสียภาพพจน์ของชุมชนและมีการเลียนแบบการทิ้งต่อไป ดังนั้น ทางชุมชนควรร่วมกับทางเทศบาลให้มีมาตรการที่ได้เด็ดขาดในการลงโทษผู้ที่ทิ้งขยะมูลฝอยไม่เป็นที่ที่เป็นทาง

๕.๑.๒ แนวคิดริเริ่มก่อนที่จะมีการดำเนินการในการจัดการขยะมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอยขณะนี้ไม่ได้เป็นปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้น ในปัจจุบันชุมชนกับวัดได้มีแนวคิดร่วมกันในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนก่อน เช่น การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะมีพิษ และขยะที่เป็นเศษ แก้ว โดยการกำจัดขยะเป็นขั้นตอนตามวิถีของชุมชนคือ การแยกประเภทขยะที่สามารถขายได้ และขยะที่สามารถนำมาเป็นปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยน้ำชีวภาพ โดยการศึกษาจากชาวบ้านร่วมกันในการจัดทำปุ๋ยหมักชีวภาพในชุมชนโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการจัดทำปุ๋ยหมักจากทางเทศบาลเมืองลำพูน จากการที่ได้เข้าร่วมประชุมกันในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ทำให้มีการจัดการขยะในบ้านของตนเองก่อน การคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ ขยะมีพิษ ขยะที่นำมาเป็นปุ๋ยหรืออาหารของสัตว์เลี้ยงได้ และให้ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งและมีการเปลี่ยนถังขยะจากยางรถยนต์มาเป็นถังขยะขนาดเล็กแบ่งเป็น ๓ สีคือ สีเขียวขยะเปียก สีเหลืองขยะแห้งและสีฟ้าขยะอันตราย แก้ว ขวด พลาสติก เป็นต้น และนำมาวางไว้หน้าบ้านของทุกครัวเรือนตั้งแต่วันที่ ๐๗.๐๐ น. พอรถเก็บขยะของทางเทศบาลมาเก็บจนเสร็จแล้วก็นำถังขยะเข้ามาไว้ในบ้านเหมือนเดิม เพื่อเป็นการป้องกันการนำขยะมาทิ้งจากคนนอกพื้นที่ และการรักษาถังขยะไม่ให้หายได้ และต้องทำทุกวัน อย่างสม่ำเสมอ จนเป็นความเคยชิน

ได้มีการวางแผนการประชุมปรึกษาหารือกันในชุมชนโดยการประกาศเสียงตามสาย เพื่อบังคับให้มาประชุมประชาคมร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยมีการจัดตั้งเป็นธนาคารขยะขึ้น แล้วให้ผู้จัดการและคณะกรรมการโดยให้ผู้มาร่วมประชุม คัดเลือกอย่างเป็นเอกฉันท์ และให้คนในชุมชนนำขยะเช่น กระดาษ ขวดพลาสติก แล้วนำมาขายให้กับชุมชนซึ่งได้แต่งตั้งคณะกรรมการไว้แล้วนั้น ส่วนในครัวเรือนของชุมชนสันดอนรวมทุกครัวเรือนต้องมีระเบียบ วินัยในการจัดการขยะ ความสะอาดของทุกคน ทุกครัวเรือนต้องมีความรับผิดชอบในการจัดการขยะ คัดแยกขยะก่อนทิ้ง ในเมื่อมีการทานแล้ว ใช้แล้วโดยถือเป็นระเบียบปฏิบัติเป็นประจำ แนวคิดริเริ่มในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติก วัสดุที่ทำมาจากโฟมเข้ามาในครัวเรือน เวลาไปตลาดให้ใช้ถุงผ้าหรือ ตะกร้าในการใส่ของ หรือใช้ปิ่นโตใส่กับข้าวแทนกล่องโฟม

ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ มาจากหลายปัจจัยเช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การเพิ่มขึ้นของจำนวนหอพัก ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านอินเทอร์เน็ตต่างๆ และจำนวนครัวเรือนในชุมชนมีการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีขยะเพิ่มมากขึ้นและไม่มีการกำจัดขยะที่ถูกวิธี เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค ความไม่สะอาด ส่งกลิ่นเหม็น เกิดปัญหาสุขภาพเนื่องจากไม่มีข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี จากสาเหตุที่เกิดขึ้นหลายปัจจัยที่ทำให้ชุมชนสันดอนรวมพบกับปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยจึงได้มีการร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านให้ทุกคนเสนอแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยของตนเองว่าควรมีวิธีการอย่างไรบ้างในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ควรเลือกหลายๆ วิธี ควรใช้ทั้งข้อบังคับกฎหมาย อย่างเคร่งครัดในการฝึ้นการจัดการขยะที่ไม่ถูกวิธีเช่น การเผา การทิ้งไม่เป็นที่ การไม่แยกขยะก่อนทิ้ง รวมถึงการสร้างรายได้จากขยะ ของเก่าที่นำมาขายได้ หรือนำมารีไซเคิล มีการจัดประชุมชี้แจงแนวทางปฏิบัติและรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน

ทั้งผู้นำครอบครัวและสมาชิกในครัวเรือนเพื่อปลูกจิตสำนึกต่อเยาวชนและลูกหลานให้มีการคัดแยกขยะอย่างถูกประเภทและถูกวิธีก่อนที่ มีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของทางชุมชนสันดอนรวม และทางเสียงตามสายของทางเทศบาลร่วมด้วยอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่อง และต้องปลูกจิตสำนึก สร้างนิสัยตั้งแต่เด็กนักเรียน ประชาชนทั่วไป ติดตามดูแลการทิ้งขยะไม่ถูกที่ของประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ จัดเวทีร่วมประชุมสัมมนา ให้ประชาชนทั้ง ๓ วัย เด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมการจัดการเก็บขยะของทางเทศบาล รวมทั้งการดูแลรักษาการจัดเก็บขยะในชุมชนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

แนวคิดการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงินคือ แนวคิดธนาคารขยะเป็นการการปลูกฝังให้ประชาชนมองเห็นมูลค่าขยะซึ่งถ้าสามารถแยกขยะออกเป็นแต่ละชนิดได้ กระดาษ พลาสติก ขวดน้ำ เศษเหล็ก ฯลฯ จะเห็นว่ามีขยะ ของเก่า ของเหลือใช้ในครัวเรือนแต่ละเดือนจำนวนมาก ซึ่งสามารถนำมาขายให้กับชุมชน และชุมชนเองก็ได้จัดตั้งธนาคารขยะโดยมีคณะกรรมการ เป็นคนช่วยรับซื้อขยะจากชาวบ้าน สามารถนำมาขายได้ทุกวัน และได้มีผู้รับซื้อของเก่าจากจากชาวบ้านอีกทางหนึ่งซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนที่รับซื้อขยะ ของเก่าเป็นการช่วยกันแก้ปัญหาขยะมูลฝอยร่วมกัน โดยต่างคนก็ต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากจะแก้ปัญหาขยะได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการแยกขยะ และเห็นคุณค่าของสิ่งของทุกชิ้นก่อนจะทิ้งอีกด้วย

แนวคิดที่จะนำถังขยะมาตั้งไว้ตามจุดต่างๆ ของชุมชนที่มีคนพลุกพล่านและควรมีมาตรการในการดูแลรักษาห้ามมีการทิ้งขยะเรี่ยราดทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสาย ติดป้ายประกาศห้ามทิ้งขยะลงในสถานที่สาธารณะต่างๆ ตามซอยต่างๆ มีการแจ้งเรื่องบอกกล่าวให้รู้โดยทั่วกัน ควรมีหนังสือแจ้งไปถึงสถานศึกษา สถานที่ราชการต่างๆ อาคาร ร้านค้า หอพัก ในชุมชน ให้มีการจัดตั้งที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ และการมีมาตรการในการ ลงโทษ ปรับ ถ้าหากมีการทิ้งขยะเรี่ยราดโดยทั่วไปการเกิดปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนและปัญหาตามมาอีกมากมายทำให้ประชาชนเข้าใจถึงการแก้ปัญหาของครัวเรือนในการกำจัดขยะมูลฝอยและทางเทศบาลก็มีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายอยู่บ่อยครั้งให้มีการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน การรักษาสีสิ่งแวดล้อมร่วมกันของคนในชุมชน และได้ไปศึกษาดูงานเข้าร่วมการอบรมสัมมนา กับทางเทศบาลหรือส่วนงานราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่อย่างสม่ำเสมอ การจัดการขยะที่ดีจะมีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน เช่นการคัดแยกขยะที่มีค่ามาเก็บไว้และแยกขยะก่อนทิ้ง การนำมาขยะมารีไซเคิลหรือนำกลับมาใช้ใหม่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะ เช่น การทำหมวกโดยการใช้กระดาษ การนำขวดพลาสติกมาทำเป็นกระถางต้นไม้ ดอกไม้ การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพจากเศษพืชผักที่เหลือจากการบริโภค และจากการไปรับที่ตลาดผักที่ชุมชนประตูสี่ หรือตลาดหนองดอกที่ชุมชนมหาวันมาเพิ่มปริมาณ หรือนำมาเลี้ยงสัตว์ เช่น กระจ่าย สุกร เป็นต้น

๕.๑.๓ วิธีการระดมสมาชิกในชุมชนมาร่วมกันวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอย

มีการประชุมร่วมกันในการจัดการปัญหาขยะในชุมชนโดยมี วิทยากรจากทางเทศบาลมาให้ความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี โดยให้ทุกคนในชุมชนรู้จักคุณค่าของขยะ และการคัดแยกขยะเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของทางเทศบาล และเพื่อการจัดเก็บขยะและเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของชุมชน ว่ามีส่วนใดบ้างที่เป็นขยะที่มีค่า ขยะที่เป็นสารพิษ อันตรายแก่ประชาชน แล้ว

คัดแยกจัดการไปตามนั้นโดยใช้สถานที่ของชุมชนในการประชุมปรึกษาหารือ ในชุมชนได้มีวิธีการวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน คือการเปิดรับซื้อขายในชุมชน เพื่อเป็นรายได้ให้ครอบครัว เช่น กระดาษ ขวดน้ำ พลาสติกและรับบริจาคหนังสือเก่าเสื้อผ้าของใช้แล้วในชุมชนเมื่อได้จำนวนมากก็จะไปไปบริจาคให้แก่ทางการศึกษาในโรงเรียนมารับไปบริจาคอีกต่อหนึ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนคือไม่ต้องเสียค่าเก็บขยะ การจัดเก็บขยะที่ไม่เป็นที่เป็นทางเป็นทีสะสมของเชื้อโรค และเป็นประโยชน์แก่ผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาสนอกชุมชนที่จะได้มีหนังสือและเสื้อผ้าของใช้ ของเล่นต่างๆ ไว้ใช้ประโยชน์ ดังนั้น ประชาชนทุกคนในชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนและได้บุญกุศลอีกด้วย ได้มีการประกาศเสียงตามสายเพื่อร่วมกันประชุมปรึกษาหารือในการจัดการขยะในชุมชน ในชุมชนได้จัดให้มีการรวมกลุ่มระดมกันในหมู่บ้านวางแผนการจัดการการคัดแยกขยะ การหาที่รองรับการใส่ขยะ การใส่ถุงขยะ แล้วนำมาวางไว้หน้าบ้าน ให้รถเก็บขยะมาเก็บไปทุกวันอย่างสม่ำเสมอ มีการประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้านและให้อาสาสมัครของหมู่บ้านช่วยกันบอกข่าวให้มาประชุมกันในชุมชนเพื่อเตรียมวางแผนการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในระยะยาวของชุมชน และขอให้ทางเทศบาลช่วยส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกวิธี รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ ของเหลือใช้ และมีการประกาศเสียงตามสายของทางเทศบาลเมืองลำพูน และเสียงตามสายภายในชุมชนในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ ให้คนในชุมชนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน

๕.๑.๔ วิธีการนำเสนอความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย

ในชุมชนได้มีเจ้าหน้าที่ทางเทศบาลมาร่วมประชุมเพื่อการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในวาระที่มีงานกับชุมชน โดยจัดงานร่วมกับงานกองทุนแม่ของแผ่นดินได้นำชาวบ้านทุกครัวเรือนมาร่วมจัดกิจกรรม รวมทั้งคณะสงฆ์ของวัดสันดอนรอม เช่น งานทอดกฐินทอดผ้าป่า งานขึ้นปีใหม่ งานเข้าพรรษา เป็นต้น ได้มีการประชุมร่วมกันในการจัดการปัญหาขยะในชุมชนโดยการประชุมปรึกษาหารือการจัดการขยะที่ถูกวิธีและได้รับประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน โดยรวมแล้วแสดงให้เห็นคุณค่าและโทษของขยะให้เห็นเด่นชัด ชาวบ้านจึงจะให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างถูกวิธีและสม่ำเสมอ ในชุมชนได้มีการจัดการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน ให้มีการจัดการประชุมประจำเดือนพร้อมกับได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในการของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ได้มีแต่งตั้งคณะกรรมการและมีการจัดคณะกรรมการในการตรวจดูแลเรื่องการจัดขยะไม่เป็นที่ การทิ้งขยะลงในถังอย่างถูกวิธี มีการประกวดหน้าบ้านน่ามอง ความสะอาดของหน้าบ้าน ช่วยดูแลเรื่องการเผาขยะและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทางเทศบาลมาช่วยตัดเตียนหากไม่พึงจะถูกปรับ ในชุมชนมีวิธีการของปัญหาขยะมูลฝอยจนสามารถให้คนในชุมชน สนใจ และให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย ในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนต้องให้ทุกครัวเรือนรู้จักวิธีการในการบริโภค การกิน การใช้ การเก็บสิ่งของที่เหลือใช้ อย่างเป็นกิจวัตรประจำวัน คือการทานอาหารก็ต้องมีเศษอาหารที่เหลือจากการกินต้องรู้จักเก็บแยกเป็นขยะเปียก ส่วนการใช้เป็นการใช้ทุกอย่างแล้วสิ่งที่เหลือใช้หรือเสื่อมค่าแล้วจะต้องเป็นของเก่าหรือขยะดังนั้นจะต้องเก็บ

แยกแยะ เศษเหล็ก กระเบื้อง ไม้ กระดาษ พลาสติก เสื้อผ้า รองเท้า สิ่งที่ยาได้ก็นำมาขายส่วนที่ขายไม่ได้ก็ เก็บแยกแยะเป็นส่วนให้ทางเทศบาลเมืองลำพูนมาช่วยจัดเก็บ สามารถสร้างรายได้เสริมให้สิ่งที่เหลือใช้ภายในบ้าน การเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนทำให้เกิดมลพิษต่อชุมชน ส่งกลิ่นเหม็น ดังนั้นต้องมีมาตรการที่ได้เด็ดขาดในการเผา เช่น หากครัวเรือนใดมีการเผาขยะมูลฝอยให้ครัวเรือนข้างเคียงแจ้งต่อผู้นำชุมชนและผู้นำชุมชนแจ้งต่อทางเทศบาลให้เจ้าหน้าที่เทศกิจมาดูแลตักเตือนก่อน หากยังมีการเผาต่อไปให้ดำเนินการขึ้นเด็ดขาด เช่น เสียค่าปรับ ๑,๐๐๐ บาทต่อครั้ง หากยังมีการเผาต่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับดำเนินคดี ในชุมชนมีการนำเสนอปัญหาขยะที่ทุกครัวเรือนต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านเรือนของตนเพื่อป้องกันการการเกิดขึ้นของแหล่งเชื้อโรค น้ำขัง ยุงลาย สัตว์มีพิษต่างๆ ที่อาจจะมาอาศัยอยู่ในแหล่งที่มาขยะกองไว้ภายในบ้านหรือนอกบ้านตามตรอก ซอก ซอยต่างๆ หรือการทิ้งขยะลงในท่อน้ำอาจทำให้ท่อน้ำอุดตันเวลาฝนตกมากๆ จะเกิดน้ำขัง การทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ที่รกร้างว่างเปล่า ในท่อระบายน้ำ ในหนอง คลอง บึง จะเกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น หรือการเก็บของเก่า ขยะไว้ในครัวเรือนจำนวนมากๆ จะเกิดปัญหาตามมา เช่น เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ แหล่งสะสมเชื้อโรค ความสกปรก ไม่สวยงามในครัวเรือน นอกจากนั้นแล้วยังได้มีการเสนอถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของขยะหรือของเก่า ของใช้แล้วในครัวเรือน หากเก็บคัดแยกให้ดีถูกวิธี เช่น กระดาษ ขวดน้ำ พลาสติก เศษไม้ เศษเหล็ก ขยะเหล่านั้นก็สามารถนำมาขายได้หรือนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้เช่นกัน ดังนั้นทุกครัวเรือนจึงให้ความสนใจ ความร่วมมือที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาล้างแ้วลอมขยะมูลฝอยในครัวเรือน ร่วมกับทางเทศบาลโดยการไม่เผา ไม่ทิ้งเรี่ยราด คัดแยกขยะก่อนทิ้งเป็นต้น มีการประกาศประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของทางเทศบาลให้ประชาชนทราบเรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกวิธี การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ความสำคัญของขยะที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ

๕.๑.๕ วิธีการอบรม ให้ความรู้ และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

ในชุมชนมีการให้คณะกรรมการของชุมชนไปร่วมอบรมให้ความรู้ในการจัดการมลพิษขยะมูลฝอยกับทางส่วนงานราชการอยู่เป็นประจำ และได้มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยแบบถูกวิธี และได้พาคณะกรรมการไปศึกษาดูงานของการจัดการขยะแบบถูกวิธีที่ชุมชนใกล้เคียงในเขตเทศบาลเมืองลำพูนเพื่อให้คณะกรรมการในชุมชนเห็นภาพที่แท้จริงในการจัดการขยะมูลฝอย และได้ข้อคิดต่างๆ ในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน การศึกษาอบรม การศึกษาดูงานต่างๆ ที่ได้นำคณะกรรมการของทางชุมชนไปศึกษาดูงานนั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมากกับชุมชนเพราะคณะกรรมการเหล่านั้นได้นำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้กับประชาชนในชุมชนได้รับความรู้เพิ่มเติมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและมีรายได้ และได้นำคณะกรรมการของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนไปศึกษาดูงานที่ศูนย์กำจัดขยะและทำน้ำชีวภาพ ปุ๋ยหมักที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาเรียนรู้กรรมวิธีต่างๆ ในการกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกวิธี และเพิ่มคุณค่าให้กับขยะ อีกทั้งได้เชิญวิทยากรต่างๆ จากเทศบาลเมืองลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพูน ได้นำวิทยามาให้ความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอย ทำให้ได้ทราบถึงคุณค่าของขยะและ

วิธีการในการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ทางเทศบาลเมืองลำพูนได้มีการอบรมให้ความรู้กับอาสาสมัครสาธารณสุขของหมู่บ้าน นำคณะกรรมการหมู่บ้าน ไปศึกษาดูงานจากการจัดเก็บขยะจากชุมชนอื่นๆ ในเขตเทศบาลเช่นชุมชนมหาวัน ชุมชน บ้านหลวย ชุมชนจามเทวี และไปดูการรับซื้อของเก่าที่ร้านขายของเก่าหลายๆ ที่เพื่อศึกษาดูราคา การจัดเก็บขยะ การแยกประเภทของขยะ เป็นต้น และ ทางชุมชนได้ส่งคณะกรรมการหมู่บ้านเข้าร่วมอบรมสัมมนากับหน่วยงานราชการต่างๆ ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งแฉะล้นในชุมชน อย่างถูกวิธี การจัดการขยะมีความสำคัญมากเพราะเป็นปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวเรา ถ้าเราทิ้งขยะหรือกำจัดขยะแบบถูกวิธีก็จะทำให้สุขภาพอนามัยโดยรวมทั้งสร้างรายได้ให้ครัวเรือน การประกอบการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของผู้นำชุมชนและเสียงตามสายของทางเทศบาลที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแฉะล้น ขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี รวมถึงได้ไปศึกษาสถานที่กำจัดขยะและชุมชนที่มีการจัดการขยะดีเด่นภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูนและต่างจังหวัด และนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้กับประชาชนในชุมชนต่อไป มีความสำคัญต่อชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้รู้วิธีการจัดเก็บขยะอย่างถูกวิธีและลดปริมาณของขยะลง ครัวเรือนมีรายได้จากการขายขยะของเก่า

๕.๑.๖ การวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน

การวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในชุมชนสันดอนรวม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนระยะสั้นได้รับการแนะนำของวิทยากรฝ่ายสาธารณสุขเทศบาลเมืองลำพูน ในการกำจัดขยะแบบถูกวิธี การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การทิ้งขยะแบบเดิมการฝังกลบขยะเปลี่ยนมาเป็นการทำปุ๋ยหมักเพื่อนำมาใช้บำรุงต้นไม้ในบ้านเป็นการลดปริมาณขยะและเพิ่มคุณค่าให้กับขยะ และใช้สถานที่ชุมชนเป็นที่รับซื้อเก็บขยะจากครัวเรือนหรือในชุมชนใกล้เคียง ในระยะกลางได้นำความรู้ที่ได้จากวิทยากรมาใช้ในการคัดแยกขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือนมาใช้ โดยการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนก่อนขยะที่ขายได้เช่น ขวดน้ำ กระดาษ พลาสติกควรแยกไว้ขาย ส่วนขยะที่เป็นพืชผักควรแยกไว้ทำปุ๋ยหมัก และขยะที่จะนำมาทิ้งต้องแยกก่อนทิ้ง เช่นขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตราย แล้วนำมาใส่ถังไว้ตามสีของถัง สีเขียวขยะเปียก สีเหลืองขยะแห้งและสีฟ้าขยะอันตราย เพื่อง่ายต่อการจัดเก็บขนของทางเทศบาลเมืองลำพูนต่อไปในชุมชนร่วมกับทางเจ้าอาวาสวัดสันดอนรวมได้มีการรณรงค์ให้ประชาชน ทิ้งขยะให้ถูกที่ การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การลดปริมาณขยะในระยะยาว และในระยะยาวคือ มีการจัดทำแผนการร่วมกับทางเทศบาลเมืองลำพูนเพื่อมีการทิ้งขยะและการจัดเก็บขยะที่ตรงเวลา หากมีขยะจำนวนมากๆ ให้ทางเทศบาลช่วยมาเก็บขนโดยด่วน และของบประมาณสนับสนุนจากทางเทศบาลในการรับซื้อขยะจากครัวเรือน เพื่อเป็นรายได้ให้แก่ครัวเรือน และ ชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนในการกำจัดขยะอย่างยั่งยืน

๕.๑.๗ วิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมในระดับครัวเรือน และมีส่วนร่วมกับเทศบาลเมืองลำพูน

ในชุมชนได้มีการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง ไม่ทิ้งขยะในที่รกร้างว่างเปล่า ลดขยะในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะกับทางเทศบาลเมืองลำพูนโดยการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เมื่อมีงานทางวัดหรือทางชุมชนได้แยกขยะทิ้งไว้ในถุงดำอย่างถูกต้องและแจ้งให้เทศบาลมาช่วยจัดเก็บขยะ โดยกำหนดให้ทุกครัวเรือนได้คัดแยกขยะก่อนทิ้ง และนำขยะมาทิ้งลงถึงหน้าบ้านตนเอง ห้ามมิให้มี

การเผาขยะในครัวเรือน เจ้าหน้าที่ที่เก็บขยะต้องมาตรงเวลา ให้ชุมชนมีการรับซื้อของเก่าอย่างสม่ำเสมอและให้เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขของทางเทศบาลประชาสัมพันธ์การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งมีการตรวจตรา ติดตาม การทิ้งขยะในที่รกร้างว่างเปล่า การเผาขยะในครัวเรือน การรับซื้อขยะสถานที่ต้องมีความสะอาด ปลอดภัยแก่คนในชุมชน มีวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้องร่วมกับทางเทศบาลเมืองลำพูน ให้ทางเทศบาลเมืองลำพูนมาช่วยให้ความรู้ในการฝึกอบรมวิธีการจัดการขยะ ในครัวเรือน ในหอพัก ร้านค้า ร้านอาหารและท่าแพ่นพับประชาสัมพันธ์เรื่องคุณและโทษของขยะในครัวเรือน หากมีการเผาเศษไม้ใบหญ้า เศษผ้า ขยะมีพิษจะส่งกลิ่นเหม็น เกิดหมอกควัน สารพิษแก่ชุมชน ในชุมชนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดูแล ตรวจสอบการทิ้งขยะของครัวเรือน หอพัก ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร สถานศึกษา สถานที่ราชการต่างๆ ในชุมชนให้มีการจัดตั้งถังขยะให้เพียงพอต่อการทิ้งในแต่ละวัน และให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รักษาความสะอาดร่วมกันกับชุมชน เวลาที่มีขยะมาอุดตันในท่อระบายน้ำ จะเกิดน้ำขังในท่อระบายน้ำนานๆ จะเกิดปัญหาตามมาเช่น น้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น เวลาฝนตกน้ำระบายไม่ทันจะเกิดน้ำท่วมขังจำนวนมากเป็นเวลานาน ทางชุมชนจึงได้ขอความร่วมมือกับทางเทศบาลให้ช่วยมาล้างท่อระบายน้ำให้ ทางเทศบาลก็ให้ความร่วมมืออย่างดี มีการรับซื้อขยะของเก่าภายในชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านได้คัดแยกขยะก่อนทิ้ง และนำมาขายสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพรับซื้อขยะของเก่าเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งเป็นการได้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

๕.๑.๘ วิธีในการประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนสันดอนรวม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

การประเมินผลในทุกครัวเรือนว่าทางเทศบาลมีการจัดเก็บขยะตรงเวลา และประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งและปัญหาการทิ้งขยะไม่ถูกที่ลดลง ทางประธานชุมชนหรือทางเทศบาลไม่มีการแจ้งหรือร้องเรียนการเผาขยะในครัวเรือน รับสมัครสมาชิกเพื่อเป็นอาสาสมัครในชุมชนเพื่อช่วยการตรวจตราการทิ้งขยะในที่รกร้างว่างเปล่า การเผาขยะ การดูแลรักษาความสะอาดในครัวเรือน หอพัก ร้านค้า ร้านอาหาร สถานที่ราชการต่างๆ วัดวาอาราม หากพบสิ่งผิดปกติสามารถแจ้งได้ที่ประธานชุมชนเพื่อดำเนินการให้ทางเทศบาลเมืองลำพูนทราบและดำเนินการต่อไป มีการจัดทำกิจกรรมให้ทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะเช่น การฝึกอบรมการทำปุ๋ยหมักจากขยะ การทำขยะรีไซเคิลแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ เช่น ขวดพลาสติกทำเป็นกระถางต้นไม้ กระดาษมาทำเป็นเสื้อผ้า หรือหมวก เป็นต้น ควรจะมีการจัดตลาดนัดของใช้มือสองเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันชุมชนร่วมกับทางเทศบาล เทศบาลมีพนักงานเก็บกวาดถนนตอนเช้าในทุกๆ วันเพื่อความสะดวกเรียบร้อยของชุมชนและมีการเก็บขยะในทุกวัน หากครัวเรือนไหนมีขยะจำนวนมากเช่น กิ่งไม้ ต้นไม้ ให้ขออนุญาตให้ทางเทศบาลเมืองลำพูนช่วยจัดเก็บโดยด่วน ในชุมชนสันดอนรวมมีการประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน โดยในชุมชนได้มีการวัดประเมินผลการเก็บจัดการขยะมูลฝอย โดยกำหนดเอง ๔-๕ เดือน ที่ผ่านมา กับปัจจุบันเปรียบเทียบกัน ว่าปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนได้รับการแก้ไขหรือไม่ สุขภาพอนามัยของประชาชนดีขึ้น ไม่มีขยะอุดตันในท่อและทำให้เกิดน้ำขังเกิดปัญหายุงลายตามมา ประชาชนแจ้งเรื่องร้องเรียนให้ทางเทศบาลเพื่อรับทราบ เพื่อเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนกับเทศบาลเมืองลำพูน วิธีการให้ชาวบ้านช่วยดูแลความสะอาดตามครัวเรือนของตน ดู

ความสะอาดตามตรอกซอกซอยที่รกร้างว่างเปล่าเทศบาลได้มีการจัดการเก็บขยะได้ตรงตามเวลา และ ช่วยดูแลความสะอาดของของถนน หรือเศษหญ้าข้างทางตาม ตามซอยต่างๆ ประชาชนสามารถสร้างรายได้จากการเก็บขยะของเก่าขาย และมีการแปรรูปขยะให้มีมูลค่า เทศบาลเมืองลำพูนมีการจัดเก็บขยะเอง โดยการจัดเก็บแบ่งเวลาการเก็บอย่างชัดเจนและตรงเวลา มีการจัดเก็บขยะย่อยสลาย และขยะทั่วไปทุกวัน มีการจัดให้ประชาชนที่มีอาชีพรับซื้อของเก่าในพื้นที่ให้ช่วยเก็บขยะรีไซเคิลในรูปของการรับซื้อ ให้ทั่วถึงทุกครัวเรือนแบ่งเวลาจัดเก็บที่แน่นอน มีการประสานงานกับร้านค้าที่รับซื้อของเก่าที่มีอยู่ในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียงในการรับซื้อขยะรีไซเคิล จากชุมชน มีการจัดระบบตามแหล่งการเกิดขยะขนาดใหญ่ เช่น หอฟัก ร้านค้า ร้านอาหาร อาคารพาณิชย์ โรงเรียน สถานที่ราชการ วัดชุมชน เป็นต้น

๕.๑.๙ วิธีการดำเนินการกระตุ้นจิตสำนึกประชาชนให้มีความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน

ทางเทศบาลเมืองลำพูนได้มีวิทยากรมาอธิบายให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของขยะ ให้ชุมชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งให้ครัวเรือนกำจัดและดูแลขยะที่เข้ามาในบ้านโดยมิให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม และหาที่รองรับขยะที่คัดแยกแล้วให้เป็นรูปธรรม มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชนให้ทราบถึงพิษภัยของขยะมูลฝอยและประโยชน์ของขยะมูลฝอย ทำแผ่นพับให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะแบบถูกวิธี ให้รู้ถึงแหล่งสะสมขยะว่ามีอันตราย ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนการทำงานชีวิตประจำวัน เป็นแหล่งเชื้อโรคต่างๆ มากมาย รวมถึงแมลงมีพิษต่างๆ เช่น ตะขาบ แมลงสาบ หนู งู เป็นต้น จัดอบรมให้ความรู้ในการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีกับสมาชิกในกลุ่มหรือคณะกรรมการเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการ หอฟัก ร้านอาหาร ร้านค้า สถานที่ราชการต่างๆ วัดวาอารามชุมชน ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนและคนในชุมชนช่วยกันรักษาความสะอาดภายในครัวเรือนสำนักงานของตน เทศบาลควรตรวจตราพร้อมกับคณะกรรมการในชุมชนเพื่อดูแลความสะอาดของครัวเรือนและให้รางวัลกับครัวเรือน สำนักงานต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยกันรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในพื้นที่รับผิดชอบของตน นำวิธีการคัดแยกขยะแบบถูกวิธีตามครัวเรือนต่างๆ มาเผยแพร่ทุกวันพระเพื่อสวดแทรก/ซึมซับในขณะที่ร่วมทำบุญในวันพระและงานบุญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือนเพื่อจะได้นำมาเผยแพร่ความรู้ต่อไป กระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อชุมชน ที่อยู่อาศัยของตนเองช่วยกันดูแลความสะอาดของชุมชน ตรอก ซอกซอยของตนเองอย่างเป็นประจำ การจัดเก็บขยะมูลฝอยนั้นเป็นการดีที่ให้ชุมชนมีความ มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อสังคมการกระทำดังกล่าวเป็นแบบอย่างที่ดีของคน ๓ วัยในชุมชนสันดอนรอม ช่วยสร้างให้มีความผูกพันร่วมกันในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสันดอนรอมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการสืบทอดให้เยาวชนรุ่นหลังต่อไป มีการส่งเสริมให้ประชาชนทิ้งขยะให้ถูกต้อง ถูกวิธีที่สามารถจัดเก็บได้ง่าย ไม่ทิ้งขยะในที่รกร้าง ช่วยกันตรวจสอบบ้านใกล้เคียง หอฟัก อาคารพาณิชย์ ร้านค้า ร้านอาหาร สถานที่ราชการ รวมถึงสถานที่ในชุมชน วัดวาอาราม ต้องช่วยกันเก็บกวาดขยะ ช่วยกันรักษาความสะอาดภายในชุมชน เพื่อ ปลุกฝังจิตสำนึกของประชาชนให้มีการรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เทศบาลมีกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยใน

ชุมชน เช่น การอบรมให้ความรู้ในการแยกขยะเพื่อนำมาขาย การประดิษฐ์ขยะจากของเหลือใช้ กระดาษ พลาสติก และโลหะ นำไปใช้ซ้ำ หรือนำไปขาย/รีไซเคิล ขยะเศษอาหารนำมาหมักทำปุ๋ย ในรูปปุ๋ยน้ำ หรือปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในชุมชน รมงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดการผลิตมูลฝอยในแต่ละวันได้แก่ ลดการทิ้งบรรจุภัณฑ์โดยการใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาดและถ่านไฟฉายชนิดชาร์ตใหม่ เป็นต้น ลดการใช้วัสดุกำจัดยาก เช่น โฟมบรรจุอาหาร และถุงพลาสติก มีกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน เยาวชนภายในชุมชน หรือพาไปดูงานของท้องถิ่นที่ได้รับผลงานดีเด่นในการจัดการขยะมูลฝอย และชี้แจงในการจัดเก็บขยะที่ถูกวิธีให้รู้ถึงประโยชน์และโทษของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อนำมาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อปลูกจิตสำนึกและปลูกฝังให้เป็นนิสัยต่อไป

การประยุกต์ใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรมเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน

การนำหลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในชุมชนสันดอนรอม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน คือ มีการมีการประชุมประชาคมกันในวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีความพร้อมเพรียงมาตรงเวลาในการประชุม และเลิกประชุม มีการจดบันทึกในการประชุมในทุกๆ ครั้ง ร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยกันปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนในการรักษาความสะอาดของครัวเรือน กระทำตามกฎระเบียบในชุมชนอย่างเคร่งครัด มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ห้ามเผาขยะ ห้ามทิ้งขยะเรี่ยราด ให้ความเคารพ รับผิดชอบรับผู้เป็นใหญ่ในชุมชน ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ในชุมชนและเจ้าหน้าที่ทางเทศบาลเมืองลำพูนในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การเผาขยะ สนับสนุนสตรีให้มีงานทำ มีรายได้จากการขายของเก่าในครัวเรือนเพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือน ช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพการแปรรูปสินค้าจากขยะ ช่วยสร้างอาชีพแก่สตรีในชุมชนในการนำขยะของเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้ประชาชนร่วมกันทำความสะอาดวัดวาอาราม สถานที่ของชุมชน สถานที่ที่เป็นของส่วนรวมของชุมชนให้มีความสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ จัดเวรยามช่วยดูแลรักษา คุ่มครองแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมิให้มีการทำลาย โจรกรรม ทำให้เสียหายต่อวัตถุ และเพื่อให้คนในชุมชนปรึกษาหารือร่วมกันแก้ปัญหาขยะในชุมชนร่วมกัน ชุมชนร่วมกันรักษาสีสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านเหล่านั้นได้เสนอไว้ ให้ความเคารพต่อศาสนสถาน ปุชนียสถาน ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ที่สำคัญในชุมชนๆ เช่น วัด ชุมชน สถานที่ราชการ สถานศึกษา ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ให้ความอาทร ให้ความเคารพต่อพระภิกษุสงฆ์ ยินดีช่วยเหลือในกิจการของสงฆ์ ช่วยทำนุบำรุง รักษาความสะอาดภายในวัดร่วมกันเมื่อมีงานหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอและปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนและเยาวชนรุ่นต่อไปได้ร่วมกันรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในครัวเรือนและในชุมชนร่วมกัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอมเทศบาลเมืองลำพูน อภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอมเทศบาลเมืองลำพูนในครั้งนี้พบว่า ประชาชนในชุมชนสันดอนรอมให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก และให้ความร่วมมือกับทางเทศบาลเมืองลำพูนเป็นอย่างดี ในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมในทุกครัวเรือน ในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การไม่เผาทำลายขยะมูลฝอย การรักษาความสะอาดของ ครัวเรือน ร้านค้า ร้านอาหาร อาคารพาณิชย์ สถานที่ราชการ สถานที่สำคัญในชุมชน วัดวาอาราม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูสวยงามตา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานรักษาความสะอาด เทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยที่ได้อธิบายถึง การลดปริมาณจำนวนขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน ปัจจุบันการพัฒนาประเทศในรูปแบบต่างๆ ได้เน้นไปที่การพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการขยะมูลฝอยมูลในชุมชน ก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดดังกล่าวเช่นเดียวกัน ในส่วนนี้ได้นำกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management System) ในชุมชนมาใช้ดังนี้ การกำจัด (Waste Disposal) เป็นระบบเริ่มแรกที่ต้องกำจัดการของเสียให้หมดสิ้นไป ซึ่งมักจะก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ที่ตามมาหากการกำจัดของเสียมาถูกต้องและยังทำให้ของเสียหมดคุณค่า การควบคุม (Pollution Control) เป็นการควบคุมไม่ให้พิษภัยหรืออันตรายของเสียแพร่กระจายออกไปและในขณะเดียวกันก็จะช่วยลดปริมาณของเสียได้ด้วย การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) เป็นการเปลี่ยนสภาพของเสียให้กลายเป็นของที่มีประโยชน์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะได้ของเสียที่มีคุณค่าสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำมาใช้ประโยชน์ทางการค้า ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น การลดปริมาณของเสีย (Waste Minimization) เป็นการจัดการระบบหรือปรับปรุงการผลิตไม่ให้เกิดของเสียมาก เป็นการลดปริมาณของเสียจากแหล่งกำเนิด และในขณะเดียวกันก็จะเป็นการควบคุมไม่ให้ใช้วัตถุดิบในการผลิตมากเกินไป ซึ่งจะทำให้เกิดของเสียจำนวนน้อย รวมทั้งมีการนำวัตถุดิบที่เกือบจะเป็นของเสียมาเวียนใช้ใหม่ และได้สอดคล้องกับ วิรัช ชมชื่น ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกำจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการเพิ่มความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติที่ชัดเจนควรมีวิธีดำเนินการคือ มีการเผยแพร่ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อมวลชน ทั้งวิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อให้มีการกระจายข่าวไปยังประชาชนทุกระดับและต่อเนื่อง และควรมุ่งเน้นถึงประโยชน์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย ตลอดจนปัญหามลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอย ควรมีการอบรมกลุ่มพัฒนาสตรี และกลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย โดยเฉพาะกลุ่มที่ค้าขายผักสด และผลไม้ต่างๆ พร้อมกับสาธิตวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง และมีการเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องในโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีถังรองรับขยะมูลฝอยให้สามารถรองรับปริมาณขยะมูลฝอยได้อย่างเหมาะสม ครอบคลุมทุกพื้นที่ เช่น พื้นที่ชุมชนแออัด ถนนคับแคบ โดยจัดให้มีเพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยต่อ ๑ หรือ ๒ วัน ถังรองรับขยะควรมรฝาเปิด-ปิด สะดวกมิดชิด และควรมีถังรองรับขยะเปียก และแบ่งไว้บริการทุกๆ พื้นที่ด้วยอีกทั้งต้องเพิ่มความถี่ในการเก็บขนด้วย มี

การปรับปรุงเทศบัญญัติ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบัน ขอความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการปฏิบัติของสมาชิกของหน่วยงานนั้น ให้มีการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนประชาชนผู้กำจัดขยะมูลฝอย ควรมีรูปแบบการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในครัวเรือน รวมทั้งมีการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครัวเรือนทุกคน ให้มีการปฏิบัติเช่นเดียวกัน ครัวเรือนต้องจัดหาถังขยะมารองรับขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน และมีวิธีการกำจัดให้เหมาะสมกับชนิดของขยะมูลฝอยเมื่อพิจารณาการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๒.๑. รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน

ผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอยภายในชุมชนสันดอนรอม เทศบาลเมืองลำพูน คือ ในชุมชนมีครัวเรือน หอพัก ร้านค้า ร้านขายอาหาร สถานศึกษา สถานที่ราชการ เกิดขึ้นจำนวนมาก ปัจจัยเหล่านี้ได้สร้างปัญหาขยะให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก มีการโดยปล่อยปละละเลยทิ้งขยะเรี่ยราดตามอาคารบ้านเรือน ถนนหนทาง ที่รกร้างว่างเปล่า แหล่งน้ำขัง ทำให้เป็นแหล่งของการสะสมเชื้อโรค แมลงมีพิษต่างๆ มีการทิ้งขยะแบบรวม การเผาขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลพิษ ขยะมูลฝอยในชุมชนมีจำนวนมาก บางครัวเรือนก็คัดแยกขยะ บางครัวเรือนก็ไม่ได้คัดแยกขยะ ทำให้การจัดเก็บขยะทางเทศบาลล่าช้า ในชุมชนได้มีแนวคิดริเริ่มก่อนที่จะมีการดำเนินการในการจัดการขยะมูลฝอย แบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในชุมชนสันดอนรอมในเขตเทศบาลเมืองลำพูน คือ ปัญหาขยะมูลฝอยขณะนี้ไม่ได้เป็นปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดที่ต้องรับผิดชอบดังนั้น ในชุมชนต้องร่วมกันในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีการจัดการขยะในบ้านของตัวเองก่อน การคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ ขยะมีพิษ ขยะที่นำมาเป็นปุ๋ยหรืออาหารของสัตว์เลี้ยงได้ ควรมีการวางแผนการประชุมปรึกษาหารือคนในชุมชนโดยการประกาศเสียงตามสาย เพื่อนัดหมายให้มาประชุมประชาคมร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยมีการจัดตั้งเป็นธนาคารขยะขึ้น ทุกครัวเรือนต้องมีความรับผิดชอบในการจัดการขยะ คัดแยกขยะก่อนทิ้งลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติก วัสดุที่ทำมาจากโฟมเข้ามาในครัวเรือน ปลุกจิตสำนึก สร้างนิสัยตั้งแต่เด็กนักเรียน ประชาชนทั่วไป ในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์ ที่ได้อธิบายเรื่อง “หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม” ผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชนและมนุษย์มีหลายประการคือ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะนำโรค เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนมากับขยะมูลฝอยมีโอกาที่จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากขึ้นได้ เพราะขยะมูลฝอยทั้งความชื้น และสารอินทรีย์ที่จุลินทรีย์ใช้เป็นอาหาร ขยะพวกอินทรีย์สารทิ้งไว้จะเกิดการเน่าเปื่อยกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง นอกจากนั้น ขยะที่ถูกทิ้งไว้นานๆ จะเป็นที่อยู่อาศัยของหนู โดยหนูจะเข้ามาทำรังขยายพันธุ์ เพราะมีทั้งอาหารและที่หลบซ่อน ดังนั้นขยะที่ขาดการเก็บรวบรวมและกำจัดจึงทำให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของเชื้อโรค แมลงวัน หนู และแมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรค เป็นบ่อเกิดของโรค เนื่องจากการเก็บรวบรวมและการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ดี หรือปล่อยปละละเลยจะทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน จนกลายเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่างๆ เช่น เชื้อตับอักเสบบี เชื้อไทฟอยด์ เป็นต้นก่อให้เกิดความรำคาญ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้ไม่หมดก็จะเกิดกลิ่นเหม็นรบกวน การขน

ถ่าย และการกำจัดขยะ ก็ยังคงเป็นเหตุก่อให้เกิดความรำคาญที่มักจะได้รับบริการ ร้องเรียนจากประชาชนอยู่เสมอ ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษของน้ำมลพิษของดิน และมลพิษทางอากาศ เนื่องจากขยะส่วนที่ขาดการเก็บรวบรวมหรือไม่นำมากำจัดให้ถูกวิธี และปล่อยทิ้งค้างไว้ในพื้นที่ชุมชน เมื่อมีฝนตกลงมาจะชะล้างเอาความสกปรก เชื้อโรค และสารพิษจากขยะไหลลงสู่แม่น้ำทำให้แหล่งน้ำเกิดการเน่าเสียได้ นอกจากนี้ขยะมูลฝอยยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพของดิน ซึ่งจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของขยะมูลฝอย ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ ขยะมูลฝอยที่ขาดการจัดการที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหนะหรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตรายหรือขยะมูลฝอยพวกของเสียโดยตรง เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ขยะมูลฝอยปริมาณมากๆ ย่อมต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดการ ทำให้ขาดความสวยงาม การเก็บขนและการกำจัดที่ดีจะช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันแสดงถึงความเจริญและวัฒนธรรมของชุมชน ฉะนั้นหากการเก็บขนไม่ดี ไม่หมด กำจัดไม่ดีย่อมก่อให้เกิดความไม่น่าดู ขาดความสวยงาม บ้านเมืองสกปรกและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ พัฒนา มุลพฤกษ์ ได้อธิบายเรื่อง “อนามัยสิ่งแวดล้อม” การบริหารการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนของประเทศไทยโดยกำหนดรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยที่ได้รับการศึกษาออกแบบและก่อสร้าง ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีระบบและมาตรการการป้องกันปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน และยังสามารถรองรับปริมาณขยะมูลฝอยของชุมชนหลายๆ แห่งรวมกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละชุมชนไม่ให้เกิดขึ้นต่อไปในอนาคตการจำแนกขยะมูลฝอยตามลักษณะสามารถแบ่งได้ ๑๒ ประเภทดังนี้คือ

๑. มูลฝอยสด หรือมูลฝอยเปียก (Garbage) หมายถึง มูลฝอยที่ประกอบด้วยสารอินทรีย์และความชื้นที่ค่อนข้างสูง ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เศษเนื้อ เศษผลไม้ มูลฝอยประเภทนี้ทำให้เกิดการย่อยสลายได้เร็ว ส่วนมากมาจากบ้านเรือน โรงอาหาร ร้านอาหาร ตลาดสดซึ่งมักเป็นตัวการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นแหล่งกักอาหารและแหล่งแพร่กระจายของแมลงสัตว์นำโรค และเชื้อโรคต่างๆ

๒. มูลฝอยแห้ง (Rubbish) หมายถึง มูลฝอยที่มีความชื้นต่ำ ได้แก่ เศษผ้า เศษยาง เศษรองเท้า กระดาษ เป็นต้น มูลฝอยประเภทนี้มีความชื้นต่ำและย่อยสลายได้ช้า จึงไม่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น แต่ถ้าสะสมไว้มากๆ หรือทิ้งกระจัดกระจายจะทำให้เกะกะรุงรังเป็นที่อยู่ของสัตว์นำโรคเป็นเชื้อเพลิง และไปอุดตันท่อระบายน้ำได้

๓. ขี้เถ้า (Ashes) หมายถึง เศษสิ่งตกค้างที่เกิดจากการเผาไหม้ของวัตถุปิโตรเลียมต่างๆ เช่น ถังจากการเผาไหม้ถ่านหินของโรงไฟฟ้า ถังจากการเผาต้นไม้ พืชในแปลงการเกษตร ถังจากการเผา มูลฝอย ซึ่งมูลฝอยประเภทนี้สามารถฟุ้งกระจายง่าย และสามารถเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ได้ด้วยทางเดินหายใจซึ่งเป็นอันตรายได้

๔. มูลฝอย จากการเก็บกวาดถนน (Street Waste) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากการกวาดถนนหรือสถานที่สาธารณะต่างๆ เช่น เศษกระดาษ เศษหิน กิ่งไม้ เป็นต้น

๕. มูลฝอยขนาดใหญ่ (Bulky Waste) หมายถึง มูลฝอยที่มีขนาดใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่เสีย หรือเสื่อมสภาพ เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น ทีวี เป็นต้น

๖. ซากรถยนต์ หรือยานพาหนะต่างๆ (Abandoned Vehicles) หมายถึงซากหรือชิ้นส่วนรถเก่าๆ ที่ไม่ใช้แล้วเป็นมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ยาก

๗. มูลฝอยจากสิ่งก่อสร้างและรื้อถอน (Construction and Demolition Wastes) หมายถึง เศษวัสดุสิ่งของ เช่น เศษคอนกรีต กระเบื้อง เศษไม้ ซึ่งเป็นของเหลือทิ้งจากการก่อสร้าง ตกแต่งซ่อมแซม อาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ

๘. มูลฝอยอุตสาหกรรม (Industrial Solid Waste) หมายถึง วัสดุใดๆ ที่เหลือทิ้งจากปัจจัยการผลิต รวมถึงของเสียที่เกิดจากกระบวนการการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นๆ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อโรงงานและชุมชนบริเวณรอบๆ

๙. มูลฝอยจากการเกษตรกรรมและสัตว์เลี้ยง (Animal and Agricultural Wastes) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน การประมง มูลฝอยประเภทนี้ ได้แก่ มูลสัตว์ เศษหญ้า เศษอาหารสัตว์ ซากภาชนะสารเคมีปราบศัตรูพืช เป็นต้น

๑๐. มูลฝอยจากการบำบัดน้ำเสีย (Sewage Treatment Residues) หมายถึง ของแข็งหรือตะกอนที่แยกจากน้ำในกระบวนการบำบัดน้ำเสีย เช่นตะกอนจากถังเกราะ

๑๑. มูลฝอยจากซากสัตว์ (Dead Waste) ได้แก่ สัตว์ที่ตายแล้ว ซากสัตว์เหล่านี้เน่าเปื่อยง่าย นอกจากจะทำให้เกิดกลิ่นเหม็นและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลง และสัตว์นำโรคแล้วยังทำให้เกิดความอูจาดตาแก่ผู้พบเห็นอีกด้วย

๑๒. มูลฝอยพิเศษ (Special Waste) หมายถึง มูลฝอยที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ รวมถึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อไม่มีการนำไปกำจัดหรือก่อให้เกิดความยุ่งยากในการเก็บขนและการกำจัด เช่น กระป๋องทินเนอร์ ไบโอดีท มูลฝอยจากการติดเชื้อจากโรงพยาบาล มูลฝอยกัมมันตรังสี มูลฝอยที่มีฤทธิ์ในการกัดกร่อน มูลฝอยประเภทนี้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการกำจัด และได้สอดคล้องกับ กฎหมาย จาอ้าย ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า การใช้เอไอซี (A-I-C) เป็นกระบวนการทำให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้นำชาวบ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหา กำหนดเป้าหมายคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา และการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และทำให้เกิดกิจกรรมโครงการที่ได้ดำเนินงานในชุมชนคือ ๑) โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับขยะและการจัดการขยะ ๒) โครงการจัดตั้งกองทุนขยะ และ ๓) โครงการนำบ้านนำมอง จากการติดตามการดำเนินการ โครงการพบว่าคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชาวบ้านได้ไปทัศนศึกษาดูงานการจัดการขยะ ได้จัดตั้งกองทุนขยะ และได้ริเริ่มโครงการฝึกอบรมการทำขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ เอ็นไซม์ และบำบัดของเสีย รวมทั้งได้ดำเนินโครงการหน้าบ้านนำมอง ซึ่งสรุปได้ว่า เทคนิค เอไอซี (A-I-C) ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการยอมรับและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของปัญหาอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์ ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะใน

ชุมชน” การจัดการขยะชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบและมาตรการทางสังคม เศรษฐศาสตร์ การจัดการ และกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาขยะชุมชน ภายใต้การสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๒ นั้น ได้มุ่งเน้นถึงบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยโครงการนี้ได้กำหนดรูปแบบการจัดการขยะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชน คือ รูปแบบการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยกำหนดให้มีการแบ่งประเภทขยะออกเป็น ๓ ประเภท คือขยะมีมูลค่า หมายถึง ขยะที่สามารถขายหรือแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือของใช้อื่นได้ ขยะประเภทนี้จะใช้เพื่อนำกลับไปใช้ใหม่ในรูปของ Reuse หรือนำไปแปลงใช้ใหม่ในรูปของ Recycle ขยะไม่มีมูลค่า หมายถึง ขยะที่ไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไปแล้วจึงเป็นขยะทิ้งเพื่อนำไปกำจัดต่อไป และขยะอันตรายหมายถึง ขยะที่มีพิษมีสารเคมีตกค้างอยู่ ซึ่งจำเป็นต้องแยกออกมาเพื่อกำจัดที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการเฉพาะแตกต่างไปจากขยะที่ทิ้งทั่วไป ขยะทั้ง ๓ ประเภทที่กำหนดไว้นั้นมีจุดมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนทำหน้าที่ คัดแยกขยะตามประเภทดังกล่าวก่อนทิ้ง ซึ่งส่งผลให้ปริมาณขยะที่จะทิ้งลดน้อยลงไป ทั้งนี้ เพราะขยะส่วนหนึ่งจะถูกแยกไว้ส่วนหนึ่งจะถูกแยกไว้เพื่อประโยชน์ในเชิงของการ Reuse หรือ Recycle ผลของการทดลองใช้รูปแบบการคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณในพื้นที่ที่ศึกษา ๕ หมู่บ้าน ของจังหวัดปทุมธานี คือ หมู่บ้านเสมาฟ้าคราม หมู่บ้านซอยวิเชียร หมู่บ้านวัดประยูร หมู่บ้านรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี หมู่บ้านเสนาวิลลาสรุปได้ สามารถลดขยะลงไปได้จริง

วิธีการระดมสมาชิกในชุมชนมาร่วมกันวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมในชุมชนสันดอนรอมในเขตเทศบาลเมืองลำพูน คือ มีการประชุมร่วมกันในการจัดการปัญหาขยะในชุมชนโดยมี วิทยากรจากทางเทศบาลมาให้ความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี การนำเสนอความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย จนสามารถกระตุ้นให้ชุมชนสนใจ และร่วมมือในการแก้ปัญหามาการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน การอบรม ให้ความรู้ และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในชุมชนสันดอนรอม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน มีระยะสั้นมี คือการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างถูกวิธี ระยะกลางคือ มีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนแนวความคิดการจัดการขยะให้ถูกวิธี มีการจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนให้ตรวจสอบการทิ้ง การเผา การทำลายขยะที่ไม่ถูกวิธี และระยะยาวคือปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนสันดอนรอมมีการทิ้งขยะให้ถูกวิธี การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง วิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในชุมชนสันดอนรอม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน คือ ประชาชนทุกคนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนสันดอนรอม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ทางเทศบาลมีการจัดเก็บขยะตรงเวลาและประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งและปัญหาการทิ้งขยะไม่ถูกที่ลดลง การเผาขยะมูลฝอยไม่มีให้เห็นเหมือนในอดีต มีการดำเนินการกระตุ้นจิตสำนึกประชาชนให้มีความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในชุมชนสันดอนรอมเทศบาลเมืองลำพูน ซึ่งสอดคล้องกับ คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร” แนวทางการจัดการมูลฝอยอย่างครบวงจรเน้นรูปแบบของการวางแผนจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องส่งเข้าไปทำลายด้วยระบบต่างๆ ให้น้อยที่สุด สามารถนำขยะ

มูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ รวมถึงการจัดการกำจัดที่ได้ผลพลอยได้ เช่น ปุ๋ยหมัก หรือพลังงาน โดยสรุปวิธีการดำเนินงานดังนี้

๑. การลดปริมาณการผลิตมูลฝอย รมรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดการผลิตมูลฝอยในแต่ละวันได้แก่

๑.๑ ลดการทิ้งบรรจุภัณฑ์โดยการใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาดและถ่านไฟฉายชนิดชาร์ตใหม่ เป็นต้น

๑.๒ เลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพมีหีบบรรจุภัณฑ์น้อย อายุการใช้งานยาวนาน และตัวสินค้าไม่เป็นมลพิษ

๑.๓ ลดการใช้วัสดุกำจัดยาก เช่น โฟมบรรจุอาหาร และถุงพลาสติก

๒. จัดการรีไซเคิล หรือรวบรวมเพื่อนำไปสู่การแปรรูปเพื่อใช้ใหม่

๒.๑ รมรณรงค์ให้ประชาชนแยกของเสียนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น กระดาษพลาสติก และโลหะ นำมาใช้ซ้ำหรือนำไปขาย รีไซเคิลขยะเศษอาหารนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการเกษตรในชุมชน

๒.๒ จัดทำระบบที่เอื้อต่อการทำรีไซเคิล

๒.๒.๑ จัดภาชนะ (ถุง/ถัง) แยกประเภทขยะมูลฝอยที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน

๒.๒.๒ จัดระบบบริการเก็บโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บเอง โดยการจัดเก็บแบ่งเวลาการเก็บ เช่น หากแยกเป็น ๔ ถัง แบ่งเป็น ขยะย่อยสลายได้ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป ให้จัดเก็บขยะรีไซเคิลและขยะอันตราย อาจจัดเก็บสัปดาห์ละครั้งหรือเดือนละครั้งตามความเหมาะสม จัดกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพรับซื้อของเก่าให้ช่วยเก็บขยะรีไซเคิลในรูปของการรับซื้อโดยการแบ่งพื้นที่ในการจัดเก็บและกำหนดเวลาให้เหมาะสม ประสานงานกับร้านค้าที่รับซื้อขยะรีไซเคิล และจัดระบบตามแหล่งการเกิดขยะขนาดใหญ่ เช่น ตลาด โรงเรียน สถานที่ราชการ ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

๒.๓ จัดกลุ่มอาสาสมัครหรือชมรมหรือนักเรียนให้มีกิจกรรม/โครงการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ เช่น

๒.๓.๑ โครงการขยะรีไซเคิลแลกสิ่งของ เช่น ต้นไม้ ไข่

๒.๓.๒ โครงการทำปุ๋ยน้ำ ปุ๋ยอเอ็ม ขยะหอม ปุ๋ยหมัก

๒.๓.๓ โครงการตลาดนัดรีไซเคิล

๒.๓.๔ โครงการธนาคารวัสดุเหลือใช้

๒.๓.๕ โครงการร้านสินค้ารีไซเคิล

๒.๔.๕ จัดตั้งศูนย์รีไซเคิล อาจมีการจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะมูลฝอย

สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น “เรื่องมาตรการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล” การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไข และจัดการได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรหลักในระดับท้องถิ่นที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนั้นหลักเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ริเริ่มกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา ซึ่งความสำคัญของการมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ช่วยเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

๑.๒ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและเวลาของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา

๑.๓ ช่วยสร้างฉันทามติร่วมกันของสมาชิกในชุมชนต่อการแก้ไขปัญหา และเกิดความชอบธรรมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

๑.๔ ช่วยเพิ่มความง่ายต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางแก้ไขปัญหา เพราะมีการระดมความคิดต่อแนวทางที่ปฏิบัติที่ชัดเจน และทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน

๑.๕ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างกันของคู่กรณีพิพาท

๑.๖ ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือของผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๗ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของสมาชิกในชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน

๒. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล นับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก ความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยต้องเริ่มต้นที่การจัดการกับประชาชนเป็นอันดับแรกก่อน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยในปัจจุบัน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการตามแนวทางดังนี้

๒.๑ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล แก่ประชาชนทุกระดับ รวมทั้งผู้นำท้องถิ่น การให้ความรู้ควรผ่านกระบวนการการฝึกอบรม การประชุมสัมมนาการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานหรือท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

๒.๒ การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยค้นหาศักยภาพของผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เป็นต้นแบบในการขยายผลไปยังประชาชนให้กว้างขวางมากข๒.๓ การประชาสัมพันธ์ หากในท้องถิ่นมีชุมชนริมน้ำ ควรเริ่มต้นที่ชุมชนริมน้ำก่อนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับแหล่งน้ำ

๒.๓ การจัดกิจกรรมส่งเสริม เพื่อเป็นการกระตุ้นชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกลุ่มเยาวชนในการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจให้เยาวชนสนใจในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

๒.๔ การรณรงค์การลดและการคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน ความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยคือ การที่มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งไม่เป็นภาระต่อท้องถิ่นในการจัดการกำจัดต่อไปการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครัวเรือนเป็นหลัก หากสมาชิกในครัวเรือนหรือหัวหน้าครัวเรือนไม่เห็นความสำคัญก็ยากที่จะสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามหากครัวเรือนมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยตามประเภทของขยะมูลฝอยที่ดีได้มีการคัดแยกไว้แล้วด้วยเช่นกัน

๓. แนวทางปฏิบัติในการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน มีวิธีปฏิบัติดังนี้

๓.๑ ส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน ควรเลือกทำเฉพาะชุมชนย่อยที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความศักยภาพในการร่วมโครงการได้ เพื่อให้เป็นชุมชนนำร่อง

๓.๒ ส่งเสริมให้ครัวเรือนใช้ถุงบรรจุขยะมูลฝอยแบบแยกสี โดยให้ถุงสีเขียวเป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ได้

๓.๓ จัดเก็บถุงบรรจุขยะมูลฝอยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวันและเวลาในการเก็บขนขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ เพื่อจำหน่ายและเป็นรายได้ให้ครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย

๓.๔ การลดปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือน สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบของการส่งเสริมให้นำมูลฝอยอินทรีย์มาหมัก เพื่อให้เกิดการย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมัก

๓.๕ การมีส่วนร่วมในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม เก็บทุกท้องถิ่นมักไม่ค่อยให้ความสำคัญเนื่องจากกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากในอนาคตภาครัฐไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด จึงต้องดำเนินการด้วยความละเอียดอ่อน เพื่อให้ประชาชนมีความเต็มใจที่จะช่วย

๓.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างฝังกลบ มีหลายพื้นที่มักมีการคัดค้านหรือต่อต้านโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการการศึกษา และการคัดเลือกพื้นที่ไม่มีความชัดเจนเพียงพอ อีกทั้งประชาชนโดยรอบพื้นที่ขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจในการคัดเลือกพื้นที่ และได้สอดคล้องกับ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ รายงานวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามี ๒ ระดับคือ การมีส่วนร่วม

ของประชาชนในระดับต่ำ หมายถึง หน่วยงานของรัฐเป็นฝ่ายคิดริเริ่ม คิดตัดสินใจให้มีโครงการหรือกิจกรรมขึ้นมาและเห็นว่าสมควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูง หมายถึง ประชาชนเป็นฝ่ายคิดริเริ่ม ตัดสินใจและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ ดังนี้

๑. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

- ๒.๑ ช่วยเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน
- ๒.๒ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและเวลาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๓ ช่วยสร้างฉันทามติร่วมกันของชุมชน
- ๒.๔ ช่วยเพิ่มความง่ายในการปฏิบัติงาน
- ๒.๕ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างกันของคู่กรณี
- ๒.๖ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนในการแก้ไขปัญหา
- ๒.๗ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนในการแก้ไขปัญหา

๒. ให้ความรู้ความเข้าใจ

- ๒.๑ การจัดตั้งอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม
- ๒.๒ การประชาสัมพันธ์
- ๒.๓ การจัดกิจกรรมส่งเสริม

๓. การรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน

๔. การมีส่วนร่วมในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

๕. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบ

ได้สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ สุวรรณ บัวพันธ์ ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนบ้านเมืองบัวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเมืองบัว อำเภอกะเปอร์วิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ภายใต้การสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๗ – ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ได้มุ่งเน้นถึงบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาและศึกษาแนวทางวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองบัว ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนมีรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น เวทีสมมนาอบรมแผนการจัดการขยะมูลฝอยให้กับชาวบ้าน โครงการนำบ้านน่ามอง โครงการประชาสัมพันธ์ โครงการขยะรีไซเคิล กิจกรรมทอดผ้าป่ารีไซเคิล โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่มามีความสำเร็จของทั้ง ๒ โครงการนี้ อยู่ภายใต้การให้ความร่วมมือจากประชาชนในการมีส่วนร่วมที่จะคัดแยกขยะตามประเภทที่กำหนดไว้ ซึ่งการวิจัยได้พิสูจน์ถึงผลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายของการลดปริมาณขยะลงได้ สอดคล้องกับ ประภาพร แก้วสุกใส ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ องค์กรักษ์

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ องค์กรฯ ควรใช้หลักการลดปริมาณขยะมูลฝอยเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่ ๑) การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลงในภาชนะรองรับ ๒) การจัดการประเภทการจัดวางจำนวนภาชนะรองรับ ๓) การใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย ๔) การจัดการขยะอันตราย และ ๕) ส่งเสริมสนับสนุนการลดปริมาณและแยกประเภทขยะมูลฝอย และสอดคล้องกับ สุกกิมห์ สมศรี ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีด้วยเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเลือกสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและออกแบบเส้นทางเดินรถเก็บขนขยะมูลฝอยที่เหมาะสม พบว่า การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีการคัดแยกขยะที่มีมูลค่าไปขาย และนำเศษอาหารไปทำเป็นหมัก แล้วจึงนำขยะมูลฝอยที่เหลือไปทำการฝังกลบ เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมที่สุด

๕.๒.๒ การประยุกต์ใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรมเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนสันตอรรอม เทศบาลเมืองลำพูน

การนำหลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในชุมชนสันตอรรอม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน คือ มีการมีการประชุมประชาคมกันในวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีความพร้อมเพรียงมาตรงเวลาในการประชุมและเลิกประชุม มีการจดบันทึกในการประชุมในทุกๆ ครั้ง ร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยกันปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนในการรักษาความสะอาดของครัวเรือน กระทำตามกฎระเบียบในชุมชนอย่างเคร่งครัด มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ห้ามเผาขยะ ห้ามทิ้งขยะเรี่ยราด ให้ความเคารพ รับฟังยอมรับผู้เป็นใหญ่ในชุมชน ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ในชุมชนและเจ้าหน้าที่ทางเทศบาลเมืองลำพูนในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การเผาขยะ สนับสนุนสตรีให้มียานพาหนะ มีรายได้จากการขายของเก่าในครัวเรือนเพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือน ช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพการแปรรูปสินค้าจากขยะ ช่วยสร้างอาชีพแก่สตรีในชุมชนในการนำขยะของเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้ประชาชนร่วมกันทำความสะอาดวัดวาอาราม สถานที่ของชุมชน สถานที่ที่เป็นของส่วนรวมของชุมชนให้มีความสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ จัดเวรยามช่วยดูแลรักษา คุ้มครองแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมิให้มีการทำลาย โจรกรรม ทำให้เสียหายต่อวัตถุ และเพื่อให้คนในชุมชนปรึกษาหารือร่วมกันแก้ปัญหาขยะในชุมชนร่วมกัน ชุมชนร่วมกันรักษาสีแกวเดอล้อมภายในชุมชน ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านเหล่านั้นได้เสนอไว้ ให้ความเคารพต่อศาสนสถาน ปุชนียสถาน ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ต่างๆ ที่สำคัญในชุมชนฯ เช่น วัด ชุมชน สถานที่ราชการ สถานศึกษา ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ให้ความอาทร ให้ความเคารพต่อพระภิกษุสงฆ์ ยินดีช่วยเหลือในกิจการของสงฆ์ ช่วยทำนุบำรุง รักษาความสะอาดภายในวัดร่วมกันเมื่อมีงานหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอและปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนและเยาวชนรุ่นต่อไปได้ร่วมกันรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในครัวเรือนและในชุมชนร่วมกัน ได้สอดคล้องกับ พระทวีป กัลยาธมโม ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักกัลยาณธรรมสำหรับการดำรงชีวิต ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” แนวคิดเกี่ยวกับอปริหานิยธรรม เป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อมเสีย ๗ ประการ ซึ่งธรรม ๗

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การอยู่ร่วมกัน การทำงานของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคม

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำกิจกรรมที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่มาอยู่ร่วมกัน ไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดมาก่อนเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย

๕. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอกว่าบุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใดผู้หญิงถูกขูดคร่ำข่มขืนมากขึ้น ความเสื่อมก็จะเกิดขึ้นกับสังคมนั้น

๖. สักการเคารพเจดีย์ หมายถึง การให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกัน

๗. ให้การอารักขาคัมภีร์ อันทบธรรมแก่พระอรหันต์ คือ การคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

สอดคล้องกับ มาศศึกษาก็มีฐานกันก่อนระบบ[ออนไลน์], “อปปริหานิยธรรม ๗” หลักอปปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุข ความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนซึ่งความเจริญ ไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาลูกไปติดยาเสพติดก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่นหากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำกิจที่ควรทำเพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น

ในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่กำลังจะไป ด้วยความเต็มใจ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องระเบียบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะผู้ใหญ่เกิดก่อนผ่านประสบการณ์มากกว่าประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำสังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟัง พ่อ แม่ ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหน อยากรู้อยากเห็นตัวเองให้ชั่ว

๕. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ผู้หญิงถูกขูดคร่าข่มขืน คุกคาม ความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

๖. สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกัน เช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

๗. ให้การอารักขาคัมภีร์อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือ การคุ้มครองบรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การทำบุญด้วยปัจจัย ๔ เป็นต้น และได้สอดคล้องกับพระปัลลิตสุรพงษ์ ฐิตญาณ (แก้วกอ), ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักอปริหานิยธรรม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๒ ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ไฝ่ธรรม) อปริหานิยธรรมปรากฏในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักธรรม ๔ ประการบ้าง ๖ ประการบ้าง และ ๗ ประการบ้าง

๒. ประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการระบบการปกครองนับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน โดยวางรากฐานการบริหารแผ่นดินด้วยการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค ซึ่งเทศบาลตำบลขามใหญ่อยู่ในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักการบริหารสำคัญ ได้แก่ การกระจายอำนาจหน้าที่, ความมีอิสระในการปกครอง, หลักการประชาธิปไตย

๓. เทศบาลตำบลขามใหญ่ได้ประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ดังนี้ ๑) มีการประชุมกันเนืองนิตย์ คือประชุมสามัญปีละ ๔ ครั้ง และเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนสามารถประชุมวิสามัญได้ และมีการประชุมประจำเดือนของเจ้าหน้าที่ พนักงาน ลูกจ้างของเทศบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ซึ่งทุกการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยน ระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำร่วมกัน โดยเฉพาะมีกำหนดระเบียบวาระประชุม ภายหลังประชุม มีการมอบหมายภาระที่ต้องรับผิดชอบ โดยจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม และประเมินผล ๓) เคารพปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้วางไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกฎหมายบ้านเมือง และยึดหลักปรัชญาดั้งเดิมมาเป็นแนวทางการบริหาร เช่น ฮิตสิบสองคองสิบสี่ ๔) เคารพนับถือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และผู้สูงอายุ เคารพเชื่อถือความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งช่วยเหลือเกื้อกูลท่านเหล่านั้นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ด้านสาธารณสุข และเบี้ยเลี้ยงชีพ เป็นต้น ๕) คำนึงสิทธิเด็กและสตรี จากการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือการใช้ความรุนแรง และการล่วงละเมิดทางเพศ ๖) เจริญ หรือพุทธศาสนสถานเป็นเครื่องสัญลักษณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้รับการดูแล และบูรณปฏิสังขรณ์ ๗) สนับสนุน ส่งเสริมคนปฏิบัติดี ปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งให้ความอารักขา และคุ้มครอง

ดังนั้นการนำหลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในชุมชนสันดอนรวม ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนจึงมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นอย่างมาก คือ มีการประชุมประชาคมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้คนในชุมชนปรึกษาหารือร่วมกันแก้ปัญหาขยะในชุมชนร่วมกัน มีความพร้อมเพรียงในการประชุม เลิกประชุม ร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยกันปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนในการรักษาความสะอาดของครัวเรือน ชุมชนร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ให้ความเคารพ รับฟังและปฏิบัติตามผู้เป็นใหญ่ในชุมชน ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านเหล่านั้นได้เสนอไว้ ช่วยสร้างอาชีพแก่สตรีในชุมชนในการนำขยะของเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้ความเคารพต่อศาสนสถาน ปุชนียสถาน ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ต่างที่สำคัญในชุมชนๆ เช่น วัด ชุมชน สถานที่ราชการ สถานศึกษา ให้มีความเป็นระเบียบ ร้อย สะอาด ให้ความอารัก ความเคารพต่อพระภิกษุสงฆ์ ยินดีช่วยเหลือในกิจการของสงฆ์ ช่วยทำนุบำรุง รักษาความสะอาดภายในวัดร่วมกันเมื่อมีงานหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด

๕.๓. ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ทางเทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการจัดการขยะแบบถูกวิธี การคัดแยกขยะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแบบถูกวิธีและลดปริมาณขยะลง

๒. ลดการใช้วัสดุกำจายาก เช่น โฟมบรรจุอาหาร และถุงพลาสติก ใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าแทน

๓. ควรมีการจัดการมูลฝอยอย่างครบวงจร สามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ รวมถึงการนำไปขายเพื่อสร้างรายได้

๔. ทางเทศบาลควรมีกิจกรรมในการรณรงค์ และกระตุ้นการสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะร่วมกับทางเทศบาลอย่างต่อเนื่อง

๕. ประชาชนในพื้นที่ควรมีการประชุมประชาคมร่วมกัน มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การห้ามเผาขยะ ห้ามทิ้งขยะในที่รกร้างว่างเปล่า มีถังขยะในทุกครัวเรือน และมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. จัดให้มีโครงการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการกำจัดขยะ แยกขยะและการนำ ไปใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น นำเศษพืชผัก อาหารต่างๆ นำมาเป็นปุ๋ยหมักไปใส่ต้นไม้ นำไปเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ นำไปเป็นอาหารสัตว์ เป็นต้น

๒. จัดให้มีถังขยะของทุกๆบ้าน และมีแหล่งกำจัดขยะรวมประจำหมู่บ้าน

๓. มีการขุดหลุมแยกขยะก่อนกำจัด

๔. ควรมีควมมีตลาดนัดแลกเปลี่ยน รับซื้อของเก่า

๕. ลดปริมาณขยะที่อาจเกิดขึ้น เช่น ใช้ตะกร้าใส่ของแทนถุง พลาสติก

๖. การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่อีก หรือ ใช้ซ้ำ เช่น ขวด น้ำหวาน นำมาบรรจุน้ำดื่ม ขวดกาแฟนำมาใส่น้ำตาลทราย

๗. การนำมาแก้ไข นำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย มาซ่อมแซมหรือดัดแปลงใช้ใหม่ เช่น โต๊ะเก้าอี้ ถังขยะ กระถางต้นไม้ เป็นต้น

๘. การหมุนเวียนกลับมาใช้ นำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของ แต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำมา ใช้ใหม่ เช่น พลาสติก กระดาษ ขวด โลหะต่างๆ เป็นต้น

๙. การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยากหรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น โฟม ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก หรือหลีกเลี่ยงการใช้ที่ผิดวัตถุประสงค์

๑๐. ควรมีการประชุมสัมพันธการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีของทางเทศบาลเมืองลำพูนอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาการบริหารการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตเทศบาลเมืองลำพูนตามหลักสังคหวัตถุ ๔
๒. ควรศึกษาการประเมินผลรูปแบบในการบริหารจัดการการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองลำพูนตามหลักอิทธิบาท ๔
๓. ควรศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมในชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูนตามแบบ PDCA